

Дадатак.

Новыя выданні пра Луніначчыну

Вадзім Жылко, журналіст, гісторык

* * *

У Пінскай друкарні накладам 500 асобнікаў выдадзена кніга “Палесса маё Лунінецкае”. Першыя два раздзелы напісалі вядомыя педагогі і краязнаўцы Іван і Ларыса Панасюкі - на падставе сваіх ранейшых выданняў, дапоўненых і пашыраных.

І.А.Панасюк - аўтар раздзела "Прырода і ахоўныя тэрыторыі Лунінецкага раёна", дзе распавядаецца пра географічны стан, вадаёмы, лясы, балоты, заказнікі Лунінеччыны, экалагічныя фактары і выхаванне ў школе, правілы "лясной этыкі". Другі раздзел - "Чырвоны сшытак" Лунінецкага раёна" (аўтар Л.К.Панасюк) - змяшчае звесткі пра рэдкія расліны і жывёлаў у нашым раёне. Трэці - "Інтрадудзэнты" (пра расліны, якія завезены ў наш край з іншых рэгіёнаў і краін). Яго аўтар - Уладзімір Яраховіч, былы вучань І.А.Панасюка, які атрымаў экалагічную адукацыю ў БДУ і цяпер працуе на РУВП "Палессеэлектрамаш". Шмат карысных табліц і карт змешчана ў дадатку. Кніга аб'ёмам у 171 старонку добра ілюстравана каляровымі здымкамі І.Панасюка, Р.Жука, А.Коўкі. Адкрываюць выданне вершы Якуба Коласа (лунінецкага перыяду) і Сцяпана Нефёдовіча.

* * *

В Бресте издана иллюстрированная книга «Полесская робинзоида. Экспедиционная полевая практика по экологическому краеведению». Авторы, Виктор Трофимович и Мария Григорьевна Демянчики, обобщили опыт ежегодных эколого-краеведческих практик студентов биофака БрГУ имени А.Пушкина. Программа специализированного курса «Экологическое краеведение» состоит из разделов о ландшафтном и земельно-почвенном многообразии, экосистемах и растительности, животном мире, особо охраняемых территориях Белорусского Полесья, о практическом внедрении результатов работы в охрану, научное и информационное обеспечение природного наследия края.

В брошюре есть сведения, касающиеся нашего района. Упоминается подвиг в феврале 1943 года 70-летнего М.С.Цубы, который завёл карателей в болотистую долину реки Лань, многолетняя «робинзоида» жителя Бостыни, деятельность на Полесье этнографов А.Сергпутовского и Ю.Обрембского, Микашевичский канал. Предусмотрено посещение студентами как самой крупной деревни страны - Ольшан (Столинский район), так и однодворных хуторов, в т.ч. в Лунинецком районе. Среди фотографий - снимок из космоса Припяти за Микашевичами, а также фото редкой воротничковой сосны под Лунинем.

* * *

Мінскі выдавец В.Хурскік выпусціў зборнік "Лунінецкая памяць. Дадатак №2". Аб'ём - 276 старонак, наклад - 400 асобнікаў. Укладальнік і рэдактар - Таццяна Канапацкая.

Распачынаецца зборнік газетнай замалёўкай Міколы Калінковіча 1969 года пра настаўніцу Л.І.Сіманаву. Аб ёй жа і аб іншай настаўніцы - Нэлі Міхайлаўне Рэзнік, яе пляменніку, маскоўскім рэжысёры Вадзіме Дубравіцкім распавядае Алена Міхайлаўна Бройда. Настаўніца СШ №2 Дзіяна Сладзінская піша пра самога М.Калінковіча, вучаніца той жа школы Кацярына Хілюк аналізуе яго кнігу "Лунінец" (1981 года). Урачыстасцям у гонар Блока і Калінковіча, другой канферэнцыі памяці М.Калінковіча прысвечаны інфармацыі Т.Канапацкай і дырэктара цэнтральнай бібліятэкі Надзеі Радзівановіч, а настаўніца СШ №2 Наталля Харытановіч нагадвае пра вынікі творчых конкурсаў юных чытальнікаў, паэтаў і мастакоў. Прыведзены лепшыя вершы вучняў, а таксама падборка паэтычных твораў Ніны Міхайлаўны Маладзьяновіч (1929-2007) - наша зямлячка жыла ў Гомелі, але не парывала сувязі з "малой радзімай". Іерэй Сяргій Крышталь распавядае аб будаўніцтве новага храма ў Лунінцы. Досыць грунтоўнае даследаванне з гісторыі чыгункі ў нашым краі апублікавана за подпісам начальніка ст.Лунінец Валерыя Вярэніча.

Гісторыю музычных калектываў у Лунінцы закранае Таццяна Канапацкая, а Леў Коласаў піша пра струнны аркестр рускага рэальнага вучылішча, музычныя захапленні свайго бацькі. Дырэктар ДМШ Людміла Арашкевіч распавядае пра аркестр народных інструментаў, выкладчыца ДМШ Іна Караваевіч - пра ансамбль "Менестрэль".

Большую частку зборніка складаюць матэрыялы аб рускім рэальным вучылішчы 1920-30-х гадоў (“Воплощение благородства” Л.Колосова; “Унесённые ветром” Т.Каналацкай, расповед пра настаўнікаў - Мікалая Мікалаевіча і Франчэску Францаўну Царэўскіх, Алену Віктараўну Кірыевіч і г.д.). Сын выкладчыка вучылішча, доктар навук з Літвы Алег Анцукевіч распавядае пра бацьку - Мікалая Пятровіча, даследчыка і перакладчыка “Слова пра паход Ігараў”; прыведзены фрагмент перакладу. Але галоўная тэма гэтага раздзела - гісторыя сем’яў лунінчан, так ці інакш звязаных з вучылішчам - Палхоўскіх-Абаленскіх-Былінскіх, Мінкевічаў і Стралкоўскіх, Катушаў, Матэвусаў, найперш Аляксея і яго сына Аляксандра, з чыёй музычнай дзейнасцю звязана існаванне духавых аркестраў у Лунінцы і Мікашэвічах, і г.д. Алена Мікалаеўна Яноўская згадвае свайго бацьку, вядомага лунінецкага святара і яго сям’ю. Матэрыял Наталлі Іванаўны Казанковай прысвечаны яе продкам - сям’і Ішчанкаў (дзеда Сцяпану Аўрамавічу, яго дзецям Міхаілу, Георгію, Аляксандры і Яўгеніі, прычым прыведзены каляровыя здымкі карцін М.Ішчанкі)... Перад чытачом праходзіць “панарама” сямейных дынастый. Выданне няблага пралістравана.

* * *

Аўтарскі калектыў (Адам Мальдзіс, Лідзія Кулажанка і Святлана Сачанка) падрыхтаваў даведнік «Літаратурныя мясціны Беларусі». У №12 за 2007 год часопіса «Малодосць» змешчаны раздзел з яго пра Лунінецкі раён.

У г.Лунінцы згаданы рэдакцыя газеты «Лунінецкія навіны» з яе літаб’яднаннем, раённы музей, дзе ёсць літаратурныя фрагменты экспазіцыі. Распавядаецца пра знаходжанне ў Лунінцы Якуба Коласа, пра «лунінецкія старонкі» ў біяграфіях Аляксандра Блока, Аляксея Талстога, Васіля Тацішчава, Юзафа Крашэўскага, Вітала Вольскага, Марыі-Аліны Тавяньскай-Міхальскай. З сучасных літаратураў прыведзены кароткія біяграфіі Вадзіма Жылко і Аксаны Спрычан.

Адзначаецца, што Бастынь фігуруе ў творах Яраслава Пархуты, Дзятлавічы - Янкі Брыля (згаданы і мясцовы манастыр, што існаваў у XVII-XIX стагоддзях). З Лахвай звязаны імёны Уладзіміра Караткевіча, Саламеі Русецкай (Пільштыновай), згаданы таксама беларуска-польскі літаратар Напалеон Роўба, які ў 1895 годзе ў польскім часопісе «Вісла» змясціў этнаграфічны нарыс «Лахва і яе жыхары». На ст.Лоўча бываў А.Блок, у Любані - А.Макаёнак, І.Шамаякін, П.Панчанка, У.Клімовіч. З вёскай Лунін звязаныя вядомы фалькларыст Рамуальд Зянькевіч, святар і філолаг Платон Ціхановіч, згадваецца багатая бібліятэка князёў Друцкіх-Любецкіх, знішчаная ў часы грамадзянскай вайны. Урадзенец Луніна - пісьменнік і журналіст Мікалай Елянеўскі.

У сувязі з Кажан-Гарадком згадваюцца паданне пра Публія Авідыя (Відушгару), польскі падарожнік і літаратар Казімір Контрым. З Мікашэвічамі звязаны Якуб Колас, польскі пісьменнік Багдан Мадэй, Уладзіслаў Нядзведскі, з Сінкевічамі - Якуб Колас; вёска Цна - радзіма Міколы Калінковіча. Прыгадана праца на Лунінецчыне этнографу Яўхіма Карскага, Аляксандра Сержпутоўскага. Сярод літаратараў, што ў розны час бывалі ў раёне, - М.Лужанін, М.Танк, П.Прыходзька, В.Шымук, М.Скрыпка, У.Скарынкін, М.Башлакоў, В.Грышкавец, М.Федзюковіч, В.Жуковіч. Н.Мацяш, М.Пракаповіч, А.Каско, Я.Сергіенка, С.Балахонаў, В.Струмень... Нарыс праілюстраваны здымкамі 1930-х гадоў з калекцыі Ул.Ліхадзедава (у Лунінцы - гімназія, пачатак цяперашняй вул. Савецкай і яе перакрываўанне з вул. Гагарына, а ў Мікашэвічах, як сведчыць подпіс, на здымку - вакзал).

Нарыс, як і ўсё выданне, ўтрымлівае шмат каштоўнай інфармацыі. Але жыццё за мінулае дзесяцігоддзе на месцы не стаяла, таму матэрыялы можна было б значна папоўніць, пашырыць, удакладніць...